



## DOCTORUL ANASTASIE FĂTU DESPRE SOCIETATEA JUNIMEA

**A**bsolvent al Facultății de Drept din Viena și de Medicină din Paris (unde a fost invitat să profeseze), Anastasie Fătu (1816-1886) a ocupat diverse funcții: medic al orașului Iași și al miliției moldovenești, profesor de obstetrică și ginecologie la Institutul Gregorian (ca director și șef de secție, a pus bazele asistenței materno-infantile din Moldova și a primei creșe pentru copiii abandonți), profesor de medicină populară la Seminarul Teologic de la Socola, profesor la Catedra de Botanică și Fiziologie a Universității din Iași; din 1858, deputat în Divanul Ad-hoc al Moldovei, deputat și senator în următoarele adunări legislative ale Principatelor, președinte al Societății de Medici și Naturaliști (prima societate științifică românească) – pe care o sistematizează pe secții și îi restructurează muzeul; a elaborat programe privind organizarea învățământului românesc; pe terenul său, a organizat în 1856 prima grădină botanică din Principate; a înființat „Asociația pentru încurajarea Junimei Române la învățătura în străinătate”; a elaborat primul manual universitar românesc de botanică, *Elemente de botanică cuprinzând histologia, organografia, fiziologia vegetală* (1877).

Doctorul Anastasie Fătu este ales în anul 1873, pentru bogata sa activitate, membru al *Societății Academice Române* (inițial *Societatea Literară Română* – 1 apr. 1866, devenită *Academia Română* la 1879). În *Discursu de recepțiune* pe care l-a susținut în fața membrilor Societății, *Încercările pentru dezvoltarea științelor naturale în România* (publicat în volum (175 pag.) la Imprimeria Statului, București, 1874; cuprinde și răspunsul dat în numele societății de către V.A. Urechia) a prezentat starea științelor în România, arătând contribuțiile – pe domenii (Geologie, Apele minerale, Flora României, Fauna României) – ale „ilustrilor bărbați care au luat parte activă la cultivarea științelor naturale”, tratatele și scrierile periodice elaborate de aceștia, mijloacele publice și private care au contribuit la evoluția științei românești, și a propus realizarea unei „charte științifice a țării” (susține acest demers al său, donând 10 000 franci către *Societatea Academică Română*).

În discursul său, la capitolul dedicat „Mijloacelor private de vulgarizare a științelor”, a expus, alături de *Societatea de Medici și Naturaliști*, *Societatea de științe naturale din București*, *Societatea Academică Română*, *Societatea pentru învățătura poporului român* etc. și *Societatea Junimea*.

Momentul acestei prezentări corespunde încheierii primei etape a *Junimii*, „etapa ieșeană”, și proaspătul academician face un rezumat a ceea ce a însemnat *Societatea Junimea*, activitatea sa interioară – literară, cu ședințele în care se prezintă creațiile membrilor, abordarea problemelor limbii și ale ortografiei și cea „exterioră” – revista „Convorbiri literare” (amintește de tipografia – făcea posibilă tipărirea revistei, din 1867 – și librăria societății, dar, elegant, pune pe baza unei crize financiare trecerea acestora în proprietatea altcuiva), volumele publicate de membrii societății, prelegerile publice și politica iluminărilor intelectuali junimiști, pe care o consideră „exclusă din discuțiile societății”.

Consideră că *Junimea* are drept obiective aflarea adevărului, prin discuțiile libere, care „luminează mutual” pe membri, și ilustrează cu câteva din temele care au fost abordate în ședințe privitor la probleme cu caracter național.

Este evident că prezentarea *Societății Junimea* în fața membrilor *Societății Academice Române* nu putea fi făcută decât expunând latura sa constructivă, nefiind locul de a aborda și alte aspecte mai discrete ale sale, încât consideră că un asemenea mod de a vedea lucrurile l-a făcut și Grigore T. Popa în *Nota Sărbătoarea „Junimii”* („Însemnări ieșene”, an. I, nr. 10, 15 mai 1936): „... acesta a fost marele merit al *Junimii*, dincolo de altă explicație: ea a prețuit cultura mai presus decât orice și a ținut ca această cultură să fie serioasă, adică deplină și exactă”.

*Societatea Junimea* a fost fondată în anul 1865 (1863 – n.R.C.) de către d-nii Pogor, Maiorescu, Teodor Rosetti și I. Negruzzi la care se adăuseră apoi Leon Negruzzi și N. Schileti. Numărul membrilor crescuse apoi din ce în ce schimbându-se în cursul timpului. Numărul membrilor se urcă astăzi la mai mult de patruzeci.

Această societate nu a avut niciodată statute sau reguli după care să se orînduiască activitatea literară. Relațiile dintre membri a fost totdeauna regulate numai prin sentimentul de colegialitate care-i baza împreunării. Fiecare membru a fost cu totul liber în privirea activității sale; discuțiunile de asemenea nesupuse nici unui soi de regulamentare. Cu toate acestea, sau mai bine zicînd, din această cauză nici nu s-a ivit în această societate neînțelegeri sau certe pentru lucruri de simplă formă fără interes, precum și pe de altă parte legătura dintre membri s-a întărit din ce în ce luînd caracterul prieteniei.

Pentru a face parte din această societate nu trebuie nici o formalitate. Deviza ei șagălnică, însă care corespunde adevărului este „intră cine vrea, rămîne cine poate”.

În privirea intereselor materiale *Societatea Junimea* a avut la început o tipografie a sa în care a tipărit gratis mai multe cărți școlare, care se vor enumera mai la vale. În urma unei crize financiare societatea a fost nevoită a se desface de această tipografie care a fost luată de către doi din membrii acestei societăți ca întreprindere privată. Acesta însă nu atinge întru nimic îndatorirea ce societatea a luat asupra-și de a tipări pe socoteala sa cărți de o utilitate recunoscută care i s-ar propune de autori lor.

*Societatea Junimea* a înființat în Iași și una librăria precum și un cabinet de lectură, căutînd a ține publicul ieșean în curentul producerilor celor noi ale științei apusene. În urmă însă s-a desfăcut de acea librărie (acum libr. Surandansky) precum și de cabinetul de lectură. Existența unui asemenea cabinet în Iași pornește însă de la *Societatea Junimea*.

Afară de acesta *Societatea Junimea* dă cîte una bursă unui student din străinătate fără concurs și numai după aprecierea producerilor sale de societate.

Activitatea literară a *Societății Junimea* are două părți: una mai mult interioară, pentru cultura mutuală a membrilor săi. Pentru acesta se citesc în ședințele ei prelungi producerile membrilor, opuri însemnate străine (Buckle, Schopenhauer, Carey etc.). Fiecare membru e ținut să comunice societății descoperirile noi, scrierile însemnate apărute în sfera de știință cu care se ocupă îndeosebi.

Societatea discută și critică în ședințele ei producerile literare și științifice române, atît cele ale membrilor cît și ale celor ce nu fac parte din ea. Critica joacă în genere un rol capital în *Societatea Junimea*; ea este exercitată fără nici un fel de considerațiune și cu destul de mare asprime, și chiar cu privire la această critică și-a luat societatea deviza numită mai sus.

Activitatea exterioară a *Societății Junimea* se manifestă prin foaia *Convorbirilor literare* și prin prelegeri populare, nu mai puțin prin cărțile produse de membri societății, s-au de alții, și tipărite de ea.

*Convorbirile literare* au fost fondate în anul 1866 de d. I. Negruzzi. Această foaie nu este chiar organul societății. Scrierile publicate în ea nu trec toate prin aprobarea societății. Totuși pînă la unu punct *Junimea* se servește de *Convorbirile literare* ca organ de publicitate. Aceasta foaie este acum în al șaselea an al existenței sale. În anul acesta materia fiind mai îmbelșugată, foaia iese în un număr mai mare de coli (6 coli pe lună). Ea numără colaboratori din toate părțile locuite de români, și cuprinde lucrările cele mai variate, mai ales literare; cele mai multe originale. Poezii străine traduse în versuri sînt de asemenea destul de multe proze străine traduse, forte rare.

Prelegerile populare au fost introduse în Iași de d. Maiorescu în anul 1864. Înființîndu-se apoi societatea luă parte la ele mai mulți din membri *Junimii*. Aceste prelegeri se țineau în număr variat în fiecare an în lunile de iarnă. Subiectul este totdeauna unu întreg. Fiecare

prelegere conține o parte din suma de idei ce este să se înfățișeze publicului. Diferitele programe și rezumatele acestor prelegeri s-au publicat în *Convorbiri*. Ele se țineau în sala Universității înaintea unui public destul de numeros în care și damele sînt reprezentate.

*Societatea Junimea* posedă unu dosar de curiozități în care toate aberațiunile gustului ce sînt din nenorocire atît de dese în literatura noastră, sînt păstrate în original. Politica militantă este exclusă din discuțiunile societății. Interesele mari ale țării făcu însă adesea obiectul discuțiunii pentru ca membri să se lumineze mutual asupra lor. Opiniunile sînt însă cu totul libere. Societatea nu are principii fixe și nestrămutate de la admiterea cărora să ațrme participarea la ea. Silințele ei sînt de a afla adevărul, și pentru acesta trebuie respectate toate opiniunile, pentru ca din ciocnirea și combaterea lor să se poată deosebi. Pentru a da ideea despre obiectele asupra cărora s-a discutat în societate, cităm: „Valoarea istorică a popoarelor latine și germane. Cauzele voiniciei românilor în timpurile mai vechi. Direcțiunea spiritului bucureștean. Politica exterioară pe care trebuie să o urmeze țara noastră în viitor, bazată pe mersul istoriei popoarelor Europei în legătură cu starea interioară a spiritelor în faza actuală, meritele lui Heliade, etc. etc.”.

Unul din obiectele care a ocupat mai mult pe societate atît în timpurile de mai înainte cît și în cele din urmă este chestiunea ortografiei. Acea ce a rezultat este adoptată în *Convorbiri*, deși nu în mod absolut, ci numai provizoriu pînă la noi cercetări.

În fiecare an la aniversarea fondării societății se dă unu mare banchet la care iau parte numai membri societății. Fiecare membru e ținut să facă pentru acea ocaziune cîte una scriere pe cît se poate de un conținut vesel și mai ales satiric.

Cărți publicate de membri ai *Junimii* sau de alții tipărite de ea:

Maiorescu: 1) *C. Penal, Bărnăuțiu*; 2) *Presa română*; 3) *Scrierea limbei română*; T. Negruzzi: 4) *Dramele lui Schiller (Hoții, Fiesco, intrigă și amor)*, traduceri; 5) *Miron și Florica*; 6) *Poezii*; P. Carp: 7) *traduceri din Shakespeare: Macbeth*; 8) *Othello*; D-na E. M.: 9) *Schiller, Moartea lui Valenstein*, traduceri; I. Munteanu: 10) *Ode și epode de Horatiu cu comentariu*; Gr. Paicu: 11) *Epitome Hist. sacrae*; I. M. Melik: 12) *Elemente de aritmetică*; 13) *Elemente de gramatică*; N. Culiănu: 14) *Elemente de algebră*; Mesota: 15) *Prütz, Geografia și Istoria universală prelucrată pentru români*; Bodnărescu: 16) *Riensi, dramă în 5 acte*; V. Alecsandri: 17) *Dumbrava Roșie, poem istoric*; Xenopol: 18) *Discurs la serbarea de la mormîntul lui Ștefan cel Mare*; 19) *Despre învățămîntul școlar*; Caragiăni: 20) *Gramatica elină*.

Sub presă:

Maiorescu: *traducere din Schopenhauer*; Xenopol: *Cronologia Istoriei Universale*; Culiănu: *Calculul diferențial și integral*; Quetelet: *Astronomie, traducere*; Burlă: *Gramatica elină*.